

WEGWIJZER

JEUGD EN VEILIGHEID

Aanpak risicojeugd en jeugdgroepen

INZETTEN VAN ROLMODELLEN: WAAROM EN HOE?

Jongeren staan open voor de inzet van rolmodellen. Volgens hen zijn échte rolmodellen mensen van betekenis, die 'dichtbij je staan en die ik ook kan bereiken'. Dat is een van de 'voorwaarden' die jongeren uit een jongerenpanel noemen voor de inzet van een rolmodel.

Ook de initiatiefnemer voor de inzet van een rolmodel, meestal een gemeente, de politie of een welzijnsorganisatie, heeft wel een aantal wensen waaraan deze tegemoet moet komen. Maar het waarom en hoe is een grotendeels onontgonnen terrein. Omdat onbekend onbemind maakt, staan in deze infosheet een aantal korte zaken op een rij die je verder helpen als je wilt weten waar je aan moet denken bij de inzet van een rolmodel.

RANDVOORWAARDEN VOOR EEN (GOED) ROLMODEL

Een 'rolmodel' is een persoon die een positief voorbeeld is voor jongeren en (voldoende) aanzien geniet in hun leefwereld (volgens deelnemers van de Denktank*). Belangrijke aandachtspunten zijn:

- Het rolmodel vervult een rol in de gemeenschap die model staat voor het soort rol die de jongere later ook wil innemen.
- Jongeren moeten zich kunnen identificeren met het rolmodel.
- De jongere moet het gevoel hebben dat hij wordt gezien, erbij hoort en ertoe doet.
- Het rolmodel moet de jongere begeleiden, ondersteunen en helpen om een positieve gedragsverandering teweeg te brengen; door grenzen te stellen en perspectief te bieden.
- Het rolmodel met zijn informele gezag moet in ieder geval kunnen samenwerken met het formele gezag.
- Het rolmodel biedt ondersteuning en bouwt een (effectieve en duurzame) vertrouwensrelatie op met jongeren.

Dit vereist onder meer continue en structurele communicatie tussen de betrokken partijen. Dit betekent ook dat het rolmodel de juiste ondersteuning en het vertrouwen moet kunnen krijgen van professionals.

- Het rolmodel moet dicht bij de jongere staan. Een bekende zakenman of politicus staat mogelijk verder af van een jongere uit een achterstandswijk. Een goede sportschoolhouder bijvoorbeeld heeft minder afstand.

KWETSBARE DRIEHOEKVERHOUDING

Vertrouwen is een sleutelwoord in het werk van een rolmodel. Daarbij moet het rolmodel rekening houden met de driehoeksverhouding waarin hij opereert: rolmodel - (hulpbehoevende) jongere - formeel gezag. Een van de belangrijkste pijlers waar het rolmodel namelijk mee werkt, is het bouwen van vertrouwen tussen hem en een hulpbehoevende jongere. Dat vertrouwen is vaak heel kwetsbaar. Want aan de andere kant onderhoudt het rolmodel contacten met autoriteiten die formeel gezag hebben, zoals bijvoorbeeld de wijkagent. Met de informatie van het rolmodel kan de wijkagent zijn aanpak van het probleem versterken. Dat op zich is positief, en tegelijk raakt het direct de vertrouwensband tussen de jongere en het rolmodel. Dit illustreert dan ook dat het rolmodel over voldoende competenties moet beschikken om dit werk goed te kunnen doen.

INFORMELE VERSUS FORMELE ROLMODELLEN

Werken met rolmodellen uit de leefwereld van jongeren die hun informeel gezag inzetten:

- is een vorm van gedragsbeïnvloeding: het biedt bescherming tegen de verleidelijke invloeden van het straatleven;
- kan het formele gezag van bijvoorbeeld de politie versterken: richting de jongeren wordt ingezet op vertrouwen én op het informele gezag van het rolmodel.

Binnen professionele instellingen en organisaties zijn al veel (formele) rolmodellen te vinden, met name mentoren en coaches. Denk aan de 'gepassioneerde' wijkagenten, reclasseringsambtenaren, jeugdhulpverleners en jongerenwerkers; zij zijn opmerkelijk goed in staat om 'hun' risicojongeren te bereiken, betrokkenheid te tonen en hen te bewegen tot ander gedrag.

VERBIND HET FORMELE EN INFORMELE GEZAG

Door een goede verbinding te maken tussen het informele gezag van rolmodellen uit de leefwereld van risicojeugd en het formele gezag van autoriteiten uit de systeemwereld van organisaties en instellingen, kun je obstakels overwinnen en de inzet van rolmodellen legitimeren. Zo neemt de kennis en ervaring met de inzet van rolmodellen toe.

ROLMODELLEN INZETTEN; WAT MOET JE DOEN?

1. Stel een bejegeningprofiel op met de nadruk op het werken aan vertrouwen, verantwoordelijkheid dragen en communicatieve informatiedeling en terugkoppeling.
2. Waarborg de lokale focus: met een buurtgerichte blik moeten de juiste mensen met een stevige positie in het lokale netwerk verder worden ondersteund. Met de inzet van informeel gezag en de verbinding met het formele gezag blijft lokaal maatwerk in stand. Dat laat zich niet vastleggen in een statische en universele methodiek.

BELANGRIJK BIJ DE INZET VAN ROLMODELLEN:

- Bouw aan vertrouwen tussen betrokkenen; bijvoorbeeld tussen rolmodel en wijkagent.
- Draag zorg voor een gelijkwaardige bejegening van professionals naar het rolmodel.
- Zorg voor een niet te instrumentele benadering; richt je op 'best practices' (succesverhalen).
- Behoud het informele karakter van het gezag van het rolmodel.

- Houd rekening met de mogelijkheid dat een rolmodel een verkeerd verleden of verkeerde vrienden heeft.
- Zorg voor rust en regelmaat bij de jongere, bij wisseling van betrokken organisaties of partners.
- Heeft de inzet van rolmodellen met lokaal aanzien en informeel gezag succes, dan verdient de inzet van deze mensen ook een langdurige borging.
- De inzet van rolmodellen met een duister verleden kan voor de overheid een risico vormen omdat het verleden misschien lonkt. Tegelijkertijd vraagt een terugtrekkende overheid wel dat burgers en rolmodellen zich inzetten voor de samenleving. Dat betekent dat dit niet zonder risico's kan gaan. Daar moeten we ons van bewust zijn.

JONGERENPANEL

De opbrengsten uit de Denktank werden voorgelegd aan een jongerenpanel. Dit panel bestaat uit leerlingen van twee middelbare schoolklassen (havo, vmbo) uit Hilversum en een groep jongeren die bekend is met het straatleven in Amsterdam. Zij hebben

hun onderwijservaring vooral opgedaan op diverse roc's in Amsterdam en in het bijzonder onderwijs.

- Een 'goed' rolmodel is volgens de meeste jongeren in de eerste plaats iemand die beter is in datgene waar jezelf goed in wilt zijn of iemand die succesvol is. In iedere geval moet het iemand zijn die iets belangrijks heeft gedaan en wat wordt (h)erkend door anderen.
- Echte rolmodellen zijn dan ook mensen van betekenis, die dichtbij je staan en die je ook kunt bereiken.
- Je moet iets kunnen leren wat je zelf weer kunt toepassen om je eigen leven te verbeteren. Maar ook moet het rolmodel betrokkenheid tonen en je willen helpen met bepaalde uitdagingen.
- Rolmodel met boosheid mét liefde: het rolmodel wil je dan discipline bijbrengen en wordt boos omdat hij oprecht wil dat je het goed doet. Jongeren geven aan dat rolmodellen boosheid mét liefde tonen. De rolmodellen kunnen boos worden, maar doen dit met een oprechte intentie, juist omdat ze echt betrokken zijn bij de jongeren.

- Onderling vertrouwen is pas belangrijk als je met diegene echt gaat samenwerken.
- Er moet een klik zijn tussen rolmodel en jongere, dan pas kan een rolmodel een goede invloed hebben. Een rolmodel moet namelijk 'echt' zijn. Hij of zij moet het 'menen'.
- Volgens de jongeren moet een rolmodel in hun geval een man zijn. Vrouwen vervullen de rol als steunpilaar die een luisterend oor biedt en bij wie je je hart kunt luchten.

Opmerkelijk is dat een aantal jongeren aangaf dat zij de indruk hebben dat oudere mensen vooral ook bang zijn voor de jeugd. Daardoor zouden zij hun voorbeeldfuncties in hun sociale omgeving wellicht vaak laten liggen.

Nieuwsgierig naar de volledige opbrengst van deze denktank 'rolmodellen en problematische jeugdgroepen'? [Lees hier het verslag.](#)

**Het ministerie van Veiligheid en Justitie werkt bij de aanpak van jeugdgroepen met Denktanks. Professionals uit de praktijk en wetenschappers wisselen hier hun kennis en ervaringen uit om de aanpak van jeugdgroepen te verbeteren. De onafhankelijke Denktank brengt wetenschappers én experts uit het werkveld bijeen. Hierdoor worden wetenschap en praktijk direct verbonden. Daarnaast worden de uitkomsten van die verbinding voorgelegd aan een jongerenpanel, bestaande uit jongeren uit de doelgroep en een tweetal middelbare schoolklassen. De Denktanks wisselen steeds van samenstelling, afhankelijk van het onderwerp dat besproken wordt. Jan Dirk de Jong (criminoloog Rebond) is voorzitter. In de derde Denktank-bijeenkomst stond de aanpak van jeugdgroepen en de inzet van rolmodellen centraal.*

Deze infosheet kwam tot stand in samenwerking met Jan Dirk de Jong van Rebond en het Actieprogramma Risicojeugd en Jeugdgroepen van het ministerie van Veiligheid en Justitie.

Stichting Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) draagt bij aan de maatschappelijke veiligheid door het stimuleren van publiek-private samenwerking, actieve kennisdeling van de veiligheidspraktijk en kwaliteitsontwikkeling van instrumenten en regelingen.